

Nr 43.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till uppförande eller inrättande av barnhem m. m.; given Stockholms slott den 7 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under femte huvudtiteln, punkt 94, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem för budgetåret 1947/48 beräkna ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

Anledningen till att nämnda anslag i statsverkspropositionen beräknades allenast preliminärt var att ett av socialstyrelsen avgivet förslag till ändring

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 43.

av bestämmelserna om statsbidrag till anordnande av barnhem vid tiden för statsverkspropositionens avlåtande alltjämt var föremål för remissbehandling, varför jag då ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till förslaget.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål.

En av huvudfrågorna vid den revidering av barnavårdslagstiftningen, som trätt i kraft den 1 januari 1946, gäller barnavårdsanstalterna. Avsikten med lagändringen i denna del var att skapa garanti för att barnhem inrättas i erforderlig utsträckning och att hemmens ekonomi säkerställes. Enligt 40 och 80 a §§ barnavårdslagen skall Kungl. Maj:t, efter förslag av vederbörande landsting och stad, fastställa plan för barnhemsvårdens ordnande inom varje landstingsområde och stad, som icke deltagar i landsting. I kungörelse den 22 juni 1945 (nr 507) ha bestämmelser meddelats om statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem. Sådant statsbidrag må enligt 1 § utgå till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan beträffande barnhem, som upptagits i berörda plan för barnhemsvårdens ordnande. Statsbidraget må utgå med högst tre fjärdedelar av de faktiska kostnaderna för barnhemmets inrättande, dock högst 4 500 kronor för vårdplats, om nybyggnad för barnhemmet uppföres (2 § a), högst 3 000 kronor för vårdplats, om befintlig byggnad för ändamålet inköpes och ombygges (2 § b), samt högst 2 000 kronor för vårdplats, om i vederbörandes ägo befintlig byggnad tages i anspråk (2 § c). Ansökningsärende av förevarande slag beredes av socialstyrelsen och avgöres av Kungl. Maj:t. Enligt 6 § må beviljat statsbidrag icke utbetalas, förrän barnhemmet blivit genom socialstyrelsens försorg avsynat och godkänt samt styrelsen granskat räkenskaperna över anskaffningskostnaden. — Genom beslut den 1 februari 1946 har Kungl. Maj:t för vissa bestämda tider — dock minst fem år — räknat från och med den 1 januari 1946 fastställt planer för barnhemsvårdens ordnande inom de särskilda landstingsområdena och städerna utom landsting. Enligt nämnda plan skall under budgetåret 1947/48 en utbyggnad av barnhemsvården ske med 1 021 platser.

Här torde lämpligen bringas i erinran de synpunkter, som voro avgörande för nu gällande, år 1945 beslutade bestämmelser i ämnet. Socialvårdskommittén uttalade i sitt betänkande angående revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalter och fosterbarnsvård (SOU 1944: 34), att statsbidragen till barnhemsvården borde sättas så högt, att de bleve ett kraftigt incitament till en utbyggnad av barnhemsverksamheten. Inhämtade uppgifter rörande kostnaderna för ett antal under åren 1935—1944 uppförda eller planerade barnhem utvisade, att kostnaderna per vårdplats växlat högst väsentligt. Ett år 1935 uppfört upptagningshem hade sålunda dragit en kostnad av endast 2 365 kronor för vårdplats, medan ett tre år senare uppfört kombinerat upptagnings- och mödrahem betingat ett pris av 8 333 kronor för vårdplats. I fråga om barnhemsbyggena från åren 1941—44 växlade kostnaderna mellan 9 333 kronor och 6 216 kronor för vårdplats. Emellertid ansåg kommittén, att man kunde utgå från en genomsnittlig nybyggnadskostnad av i runt tal 6 000 kronor per vårdplats. Då staten ansågs böra svara för högst tre fjärdedelar av

dessa kostnader och en maximering av bidraget borde ske, föreslog kommittén, att högsta medgivna nybyggnadsbidrag skulle utgöra 4 500 kronor per vårdplats. Kommittén framhöll emellertid, att byggnadskostnaderna under kriget ökat och att kommittén vore medveten om att förhållandena kunde utveckla sig så, att bidrag, utformade efter dessa grunder, tämligen snart måste bliva föremål för omprövning. Kommitténs förslag i denna del biträdades av statsmakterna (proposition nr 227/1945; riksdagens skrivelse nr 445/1945).

Till bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem ha för budgetåren 1945/46 och 1946/47 anvisats reservationsanslag av respektive 300 000 och 2 000 000 kronor.

I skrivelse den 21 maj 1946, nr 253, i anledning av proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till barnhem uttalade riksdagen följande.

Vid behandlingen av förevarande anslagsfrågor har riksdagen uppmärksammat, att kostnaderna för uppförande av barnhem i vissa fall betydligt överstigit den vid statsbidragsgrundernas bestämmande förra året beräknade genomsnittliga kostnaden för vårdplats. De verkliga kostnaderna ha i vissa fall stigit till sådan höjd, att statens andel stannat ett gott stycke under hälften därav.

Tvekan synes icke kunna råda därom, att det per vårdplats angivna maximibeloppet av statens bidrag måste anses för lågt med hänsyn till genomsnittlig byggnadskostnad. Detsamma har med tiden blivit förhållandet beträffande maximibeloppen för åtskilliga av de statsbidrag, som utgå till uppförande av andra inrättningar under socialdepartementet. I ett interpellationssvar i andra kammaren den 30 mars innevarande år har statsrådet Mossberg berört dessa frågor men icke ansett tiden vara inne för att överväga en ändring av bidragsbestämmelserna. Starka skäl tala dock för en allmän översyn av de ifrågavarande maximibeloppen i syfte att bringa dem i rimligt förhållande till den kvot av de verkliga kostnaderna, med vilken statsbidrag i varje särskilt fall är avsett att utgå.

Riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag med anslagsberäkningen grundad på nu gällande bestämmelser. Därvid förutsätter riksdagen, att den översyn av nämnda bestämmelser, som riksdagen anser erforderlig, skall utan dröjsmål komma till stånd ävensom att de ändrade grunder, vilka må komma att beslutas, skola få retroaktiv giltighet på motsvarande sätt som den i ämnet nu gällande kungörelsen.

Den 28 juni 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att verkställa av riksdagen avsedd översyn av ifrågavarande bestämmelser ävensom att snarast inkomma med förslag i ämnet. I skrivelse den 29 oktober 1946 har *socialstyrelsen* redovisat berörda uppdrag och tillika framlagt förslag rörande anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Styrelsen behandlar först frågan om statsbidragets storlek och framhåller härvid, att de verkliga kostnaderna för anordnande av barnhem de senaste åren ofta överstigit de beräknade. Styrelsen anför såsom exempel de faktiska byggnadskostnaderna för Falköpings mödrahem och Huddinge barnhem. Det förra, som färdigställt våren 1946, hade visat sig draga en kostnad motsvarande omkring 8 100 kronor per plats mot beräknade 5 938 kronor.

Kostnaden per vårdplats vid det senare hemmet hade beräknats till 9 433 kronor men i realiteten uppgått till 11 580 kronor. Till ytterligare belysande av de faktiska byggnadskostnaderna har styrelsen låtit utarbeta följande sammanställning rörande kostnaderna för vissa nyligen uppförda eller för närvarande planerade barnhem.

	Uppfört år	Platsantal	K o s t n a d			Byggnads- volym pr vård- plats m ³
			Totalt kr.	Per vårdplats kr.	Per m ³ byggnads- volym kr.	
<i>Byggnader i sten av god standard</i>						
Barnhem, Örebro	1946	43	504 020	11 721	86	135
Upptagningshem, Norrköping	planerat	60	717 000	12 000	82	145
Upptagningshem, Karlskoga	1945	25	309 530	12 381	95	130
Upptagningshem, Lund och Landskrona	planerat	30	425 000	14 167	87	164
Spädbarnshem, Klingsta	—	c:a 30	c:a 435 000	14 500	—	—
Samtliga hem	—	188	2 390 550	12 716	—	—
<i>Byggnad i trä med mindre god utrymmesstandard</i>						
Barn- och upptagningshem, Visby	1945	20	118 506	5 925	78	76

Det sistnämnda hemmet, vilket medtagits till jämförelse, kan enligt styrelsens mening icke anses motsvara de krav, som numera böra ställas på nya barnhem.

Beträffande andra orsaker till de ökade kostnaderna per vårdplats än den allmänna byggnadskostnadsstegringen anför styrelsen i huvudsak följande.

I och med att landstingen inkopplats på barnhemsverksamheten har personalen vid barnhemmen i fråga om bostäder och arbetstid kunnat framställa samma krav som sjukhuspersonalen. Som en följd av åttatimmarsdagens införande har uppstått ökat personalbehov med åtföljande krav på flera personalbostäder. Härtill kommer, att en tillfredsställande bostadsstandard utgör en ofrånkomlig förutsättning för personalrekryteringen. Vidare kan det understundom vara lämpligt att införa vissa praktiska anordningar, vilka öka byggnadskostnaderna men förenkla arbetet och därigenom nedbringa driftkostnaderna.

Styrelsen har sökt att icke uppställa alltför kostsamma krav på barnhemmen. Några anvisningar eller direktiv för anordnande av barnhem har styrelsen icke utfärdat. Vid förfrågningar har styrelsen dock understrukt vissa krav såsom angående beläggningstätheten samt angelägenheten av betryggande brandanordningar och isoleringsrum.

Styrelsen framhåller vidare, att erfarenhetsmässigt ett trängande behov av ytterligare vårdplatser föreligger inom hela landet. Nu gällande statsbidrag kan enligt styrelsens förmenande icke utgöra något incitament till skapande av nya barnhem. Styrelsen anser därför en höjning av statsbidragsbeloppen nödvändig.

I fråga om bidrag till *nybyggnad* (statsbidragskungörelsen 2 § a) anser sig styrelsen kunna utgå från en genomsnittlig anordningskostnad av i runt tal

12 000 kronor per vårdplats. Statsbidraget skulle i detta fall med bibehållande av bestämmelsen, att bidrag må lämnas med högst tre fjärdedelar av de faktiska kostnaderna, kunna maximeras till 9 000 kronor per vårdplats.

Beträffande bidrag till anordnande av barnhem i för ändamålet inköpt byggnad (2 § b) uttalar styrelsen, att intill den 23 oktober 1946 ansökningar om sådant bidrag endast inkommit beträffande två barnhem med 12 platser vardera. Den verkliga kostnaden för anordnandet hade utgjort 77 425 respektive 106 500 kronor. Även om det i och för sig vore angeläget, att icke alltför stora belopp nedlades i äldre och därigenom icke fullt ändamålsenliga byggnader, ansåge sig socialstyrelsen med hänsyn till den skedda kostnadsökningen böra föreslå en höjning av maximibeloppet i förevarande fall till 6 000 kronor per vårdplats.

Däremot anser styrelsen hittills kunna erfarenheter icke tala för en ändring av nu gällande bidragsmaximum när fråga är om *i vederbörandes ägo befintlig byggnad* (2 § c).

Socialstyrelsen övergår härefter till att behandla frågan om medelsbehovet. Därest av styrelsen föreslagna ändringar i fråga om statsbidragens maximibelopp komme att godtagas samt de nya bestämmelserna erhöle retroaktiv tillämpning i enlighet med riksdagens därom gjorda uttalande, borde för de tre barnhem, vilka hittills erhållit statsbidrag jämlikt 2 § a) bidragskungörelsen beräknas ett belopp av ytterligare 405 000 kronor. Ett ökat anslag till de två barnhemsanordnare, som erhållit bidrag jämlikt 2 § b) har styrelsen uppskattat till omkring 58 000 kronor. Med hänsyn till att ytterligare ansökningar kunde förväntas under senare delen av innevarande budgetår har styrelsen ansett ett tilläggsanslag av 1 000 000 kronor erforderligt för budgetåret. Medelsbehovet för statsbidrag till anordnande under budgetåret 1947/48 i enlighet med den av Kungl. Maj:t fastställda planen av 1 021 barnhemplatser har styrelsen uppskattat till högst 9 189 000 kronor mot högst 4 594 500 kronor enligt nu gällande bidragsbestämmelser. Med hänsyn till de svårigheter, som på flera håll uppstått att genomföra planen å avsedda tider har styrelsen emellertid ansett sig kunna begränsa anslagsäskandet för budgetåret 1947/48 till 7 500 000 kronor.

I ärendet ha statskontoret, byggnadsstyrelsen, 1946 års statsbidragsakkunniga för hälso- och sjukvården samt svenska landstingsförbundet avgivit yttranden.

Statskontoret erinrar, att riksdagen i sin berörda skrivelse nr 253/1946 funnit bidragsbeloppen för låga jämväl för åtskilliga statsbidrag, som utginge till uppförande av andra inrättningar under socialdepartementet, samt anför ytterligare följande.

Frågan om höjning av nu gällande maximibelopp av statens bidrag till uppförande av byggnader torde lämpligen böra upptagas till prövning och avgörande i ett sammanhang. Härvid torde även bestämmelser böra meddelas i fråga om den standard, som skäligen bör läggas till grund för byggnadskostnadernas beräkning. Vid en dylik mera omfattande undersökning torde jämväl möjlighet förefinnas att anpassa de nya statsbidragsbeloppen efter angelägenhetsgraden beträffande byggnader för olika ändamål.

Även om en utbyggnad av barnhemsverksamheten framstår såsom synnerligen angelägen, anser sig ämbetsverket icke kunna förorda höjning av maximibeloppen för inrättande av barnhem enbart på grundval av den i ärendet förebrogta utredningen. Det kan icke förbises, att gällande bestämmelser varit föremål för prövning så sent som vid 1945 års riksdag och att bidragen faststälts med stöd av material, som förelegat i juli månad 1944. Dessa bidrag hava sålunda bestämts efter betydligt förmånligare grunder än andra byggnadsbidrag för sociala inrättningar. I vart fall bör höjningen av bidragsbeloppen begränsas till att motsvara den stegring av byggnadskostnaderna, som påvisats ha inträtt efter juli månad 1944.

Byggnadsstyrelsen anför, att den sedan i juli 1944 inträffade allmänna stegringen av byggnadskostnaderna icke torde ha uppgått till mer än 10—15 %, varför den av socialstyrelsen uppgivna kostnadsökningen till huvudsaklig del måste vara att hänföra till höjd standard eller ändrad karaktär å barnhemmen.

1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården uttala, att de av införskaffat material i fråga om kostnaderna för den slutna kroppssjukvården funnit, att åtskilliga av bidragsbeloppen inom detta område faststälts vid lägre byggnadskostnader och andra standardfordringar än som för närvarande gäller, samt att de sakkunniga därför ansett sig böra föreslå en avsevärd förhöjning av bidragsbeloppen. I fortsättningen uttala sig de sakkunniga i huvudsak på följande sätt.

Av det införskaffade materialet framgår, att byggnadskostnaderna variera högst avsevärt mellan olika områden av landet, och att det knappast kan anses finnas ett standardpris för riket. Att från detta material draga några slutsatser rörande anläggningskostnaderna för barnhem finna de sakkunniga icke möjligt. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anført om byggnadskostnadernas ökning under de senaste åren måste, därest de ursprungliga kostnadsberäkningarna ej upptagit för låga belopp, den angivna kostnadsökningen från 6 000 till 12 000 kronor per vårdplats bero på en avsevärd standardökning. De sakkunniga kunna emellertid ej göra något uttalande om den skäligen byggnadskostnaden och om bidragsbeloppets storlek. Med hänsyn till att barnhemsverksamheten först år 1945 lagts på sekundärkommunerna som en helt ny uppgift, där staten borde bära huvudbördan av det allmännas understöd, finna de sakkunniga det särskilt angeläget, att statsbidragsbeloppen anpassas efter den ursprungliga fördelningsprincipen.

Slutligen må erinras, att en eventuell förändring av bidragsbeloppen för uppförande eller inrättande av barnhem kan tänkas få återverkningar i fråga om sinnesslövrården, där samma kostnadsfördelningsprincip tillämpats. Då de sakkunniga ännu icke haft sinnesslövrården till föremål för behandling, kunna de ej för närvarande uttala huruvida de komma att föreslå en höjning av de så sent som år 1944 fastställda statsbidragsbeloppen för sinnesslövrården.

Svenska landstingsförbundet anknuter till vad socialstyrelsen upplyst angående de nuvarande byggnadskostnaderna och hänför kostnadsstegringen till dels byggnadskostnadernas ökning i allmänhet och dels av tillsynsmyndigheten framställda och av landstingen beaktade krav på standardhöjning. Förbundet anser, att ett fasthållande vid den nu gällande kostnadsfördelningsprincipen bör leda till den av socialstyrelsen föreslagna fördubblingen av nu föreskrivet maximibelopp. Vidare finner förbundet det motiverat att företaga en höjning av bidragsmaximum jämväl för inrättande av barnhem i byggnad, som

redan befinner sig i vederbörandes ägo (2 § c i bidragskungörelsen), förslagsvis till 4 000 kronor per vårdplats, detta enär även de ombyggnadsarbeten, som därvid kunna ifrågakomma, enligt förbundets mening komme att påverkas av kostnadsstegringen.

Nu gällande grunder för statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem fastställdes år 1945. Det förutsattes vid utformandet av dessa grunder, att en kraftig avlyftning skulle ske från statens sida av landstingens ekonomiska engagemang i barnhemsvården och att därför statsbidragen skulle utmätas så att staten skulle svara för den större delen av det allmännas utgifter för barnhemmen. I överensstämmelse härmed fastställdes statsbidraget till uppförande eller inrättande av barnhem till högst tre fjärdedelar av de verkliga kostnaderna. Statsbidraget maximerades dock till 4 500 kronor för vårdplats vid uppförande av nytt barnhem, 3 000 kronor för vårdplats vid anskaffande och istandsättande av redan befintlig byggnad samt 2 000 kronor för vårdplats vid förändring till barnhem av byggnad, som redan tidigare varit i barnhemsanordnarens ägo. Vid maximeringen utgick man från en beräknad nybyggnadskostnad av i genomsnitt 6 000 kronor för vårdplats, ett belopp, som var baserat på inhämtade uppgifter rörande kostnaderna för ett antal under åren 1935—1944 uppförda barnhem.

I samband med behandlingen av anslagsfrågan för ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1946/47 uttalade 1946 års riksdag, att tvekan icke syntes kunna råda därom, att det per vårdplats angivna maximibeloppet av statens bidrag måste anses för lågt med hänsyn till genomsnittlig byggnadskostnad. Det samma hade med tiden blivit förhållandet beträffande maximibeloppen för åtskilliga av de statsbidrag, som utgå till uppförande av andra inrättningar under socialdepartementet. Riksdagen fann starka skäl tala för en allmän översyn av de ifrågasvarande maximibeloppen i syfte att bringa dem i rimligt förhållande till den kvot av de verkliga kostnaderna, med vilken statsbidrag i varje särskilt fall vore avsett att utgå. Vad särskilt anginge bestämmelserna om statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem förutsatte riksdagen, att den översyn av nämnda bestämmelser, som riksdagen ansåge erforderlig, utan dröjsmål skulle komma till stånd ävensom att de ändrade grunder, vilka kunde komma att beslutas, skulle få retroaktiv giltighet på motsvarande sätt som den i ämnet nu gällande kungörelsen.

Vad till en början beträffar den av riksdagen ifrågasatta allmänna översynen av de vid statsbidragsgivningen under socialdepartementet tillämpade maximibeloppen vill jag erinra, att särskilda sakkunniga tillkallats den 28 juni 1946 för att verkställa översyn av grunderna och villkoren för statens bidrag till hälso- och sjukvården. Utanför detta område torde allenast statsunderstöden till anordnande av alkoholistanstalter och barnhem beröras av den av riksdagen begärda revisionen. Frågan om statsbidragen till de förra är för närvarande föremål för övervägande inom den s. k. alkoholistvårdsutredningen, tillkallad enligt bemyndigande den 27 september 1946.

Vad slutligen angår den av riksdagen begärda översynen av grunderna för

*Före-
draganden.*

den statliga bidragsgivningen till uppförande eller inrättande av barnhem erhöll socialstyrelsen den 28 juni 1946 uppdrag att verkställa densamma. Styrelsen har på basis av uppgifter rörande byggnadskostnaderna för vissa barnhem beräknat, att den genomsnittliga kostnaden för nybyggnad för närvarande torde uppgå till i runt tal 12 000 kronor för vårdplats. Med hänsyn härtill har styrelsen föreslagit, att bidragsmaximum vid nybyggnad sättes till 9 000 kronor för vårdplats samt att statsbidraget för vårdplats vid anskaffande och istandsättande av redan befintlig byggnad maximeras till 6 000 kronor. Däremot har styrelsen icke funnit erfarenheterna tala för en höjning av bidragsmaximum vid anordnande av barnhem i en byggnad, som redan är i barnhemsanordnarens ägo. Svenska landstingsförbundet har emellertid i yttrande över socialstyrelsens förslag uttalat, att även i dylikt fall kostnadsstegringen måste antagas göra sig gällande, samt föreslagit, att maximum höjes till 4 000 kronor för vårdplats.

Utredningen i ärendet torde — även om den är baserad på ett fåtal nybyggnader — ådagalägga, att de beräkningar, vilka legat till grund för 1945 års beslut, numera få anses vara för låga. En väsentlig stegring av nybyggnadskostnaderna för vårdplats synes hava inträtt sedan i juli 1944, då socialvårdskommittén avgav sitt till grund för bidragsbestämmelserna liggande betänkande. Enligt vad byggnadsstyrelsen uttalat i ärendet hava de allmänna byggnadskostnaderna sedan denna tid ökat med allenast 10—15 %. Stegringen av byggnadskostnaderna för vårdplats torde vid sådant förhållande väsentligen bero på att efter hand ökade krav kommit att ställas på barnhemmens utrustning och utrymme. Detta gäller såväl de för barnen avsedda lokalerna som personalbostäderna. Vad de senare beträffar torde det ökade utrymmesbehovet delvis vara en följd av de personalförstärkningar, som föranletts av arbetstidsregleringen vid barnhemmen.

Gentemot den pågående utvecklingen mot en höjd standard vid barnhemmen torde ingen befogad erinran kunna göras. Å barnhemmen omhändertagas barn, som icke ha förmånen att få växa upp i sin egen familj. Visserligen utplaceras barnen i det övervägande antalet fall efter hand i fosterhem, men den tid, under vilken de vistas på barnhemmen, är i regel så lång att det är angeläget att med stor omtanke utforma dessa på sådant sätt, att de kunna skänka barnen den bästa möjliga ersättning för ett gott föräldrahem. En första förutsättning härför är att barnhemmens lokaler äro så disponerade att möjlighet gives att skapa en i ordets verkliga mening hemliknande miljö. I stället för större sovsalar torde man sålunda böra eftersträva att bygga mindre sovrum. Vidare är det angeläget att barnens behov av lek- och fritidslokaler tillgodoses. Slutligen torde det vara av vikt att tillse att byggnaderna äro utrustade med arbetsbesparande anordningar i olika avseenden, något som på längre sikt är ägnat att nedbringa kostnaderna för barnhemsdriften och underlätta personalens arbete.

På grund av utvecklingen på detta område är det angeläget att frågan om önskvärda standardkrav och det närmare sambandet mellan anläggnings- och driftkostnader vid barnhemmen utredes. Kungl. Maj:t har förut denna dag

å min föredragning givit socialstyrelsen i uppdrag att verkställa utredning rörande dessa spörsmål.

Skäl torde kunna anföras för att, innan slutlig ståndpunkt tages till frågan om en höjning av statsbidragen till anordnande av barnhem, avvakta resultatet av nyssnämnda utredning. De av socialstyrelsen förebragta uppgifterna om byggnadskostnaderna torde emellertid, särskilt med beaktande av angelägenheten av att få till stånd ett snabbt utbyggande av barnhemsorganisationen, utgöra ett så starkt motiv för en höjning av ifrågavarande statsbidrag redan nu, att jag anser mig böra framlägga förslag härom. — I anledning av vad 1946 års statsbidragssakkunniga för hälso- och sjukvården anfört därom, att en förändring av bidragsbeloppen för anordnande av barnhem kan tänkas få återverkningar i fråga om sinnesslövrården, vill jag framhålla, att någon nödvändig relation mellan anordningskostnaderna för dessa båda ändamål icke föreligger.

Den av socialstyrelsen gjorda undersökningen i fråga om de nuvarande byggnadskostnaderna för barnhemmen synes kunna läggas till grund för beräkningen av de nya maximibidragen. Jag anser mig sålunda kunna utgå från att kostnaderna för uppförande av en ny barnhemsbyggnad numera i genomsnitt uppgå till belopp, motsvarande 12 000 kronor för vårdplats. Med bibehållande av den maximala kvotdelen å tre fjärdedelar av kostnaderna torde vid sådant förhållande högsta möjliga statsbidrag vid nybyggnad böra uppgå till 9 000 kronor för vårdplats. I fråga om anordnande av barnhem i en för ändamålet inköpt byggnad torde maximibeloppet, även om hittillsvarande erfarenheter rörande kostnaderna i detta avseende äro begränsade, böra bestämmas till 6 000 kronor per plats. Då landstingsförbundet torde hava skäl för sin hemställan om höjda statsbidrag jämväl då barnhem anordnats uti en i vederbörandes ägo redan befintlig byggnad, förordar jag slutligen, att i dylikt fall statsbidrag må utgå med högst 4 000 kronor för vårdplats.

Jag förordar — i anslutning till vad riksdagen uttalat i ärendet — att de nu föreslagna bidragsgrunderna skola gälla retroaktivt från och med den 1 januari 1946 eller den dag, då nu gällande statsbidragskungörelse trädde i kraft. Jämlikt nämnda kungörelses övergångsbestämmelser må statsbidrag, där synnerliga skäl därtill äro, utgå till landsting, kommun eller barnavårdsförbund, som efter den 1 januari 1942 påbörjat uppförande eller inrättande av i kungörelsen avsett barnhem. I den mån dylik retroaktiv ersättning jämlikt övergångsbestämmelserna utgår till i nämnda bestämmelser angivna organ, synes jämväl denna ersättning böra få beräknas efter de nu föreslagna, förmånligare grunderna.

Vad slutligen angår kostnaderna under förevarande anslag torde till en början, såsom socialstyrelsen anfört, ett belopp av 1 000 000 kronor vara erforderligt för ersättningar, vilka enligt vad i det föregående anförts skola kunna utgå retroaktivt från dagen för ändringskungörelsens ikraftträdande. Dessa medel synas böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Medelsbehovet i övrigt för budgetåret 1947/48 har av socialstyrelsen med hänsyn till svårigheter att genomföra barnhemsplanen å avsedda tider uppskattats till

7 500 000 kronor. Enligt den för barnhemsverksamhetens utbyggande fastställda planen skola under nästa budgetår anordnas 1 021 nya barnhemsplatser. Med hänsyn till nuvarande läge å byggnadsmarknaden torde man böra utgå ifrån att avsevärda svårigheter komma att föreligga för genomförandet av detta program. Jag förordar därför, att sistnämnda belopp nedsättes till 5 000 000 kronor. Enligt mina beräkningar uppgår således medelsbehovet under budgetåret 1947/48 till sammanlagt 6 000 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de ändrade grunder för statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem, som av mig i det föregående förordats,

dels ock till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 6 000 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Sven Sigurdson.
